

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatus Theologico-Moralis De Sacris Ecclesiasticorum Ministeriis, Hoc est, De Horis Canonicis, & Missæ Sacrificio

Biesmann, Caspar

Coloniæ Agrippinæ, Anno 1695.

Caput III. De modo recitandi Horas Canonicas: Et quando censeantur dici
studiosè.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42206

CAPUT III.

De modo recitandi Horas Canonicas : Et quando censeantur dici studiosè.

Non debent recitari cum synco-
pa verbo-
rum.

Notanda
quædam
circa reci-
tationem
Horarum
cum socio.

HOræ Canonica tam publicè, quàm privatim recitandæ sunt juxta decretum generalis Concil. sub Innoc. II. *Studiosè & devotè.* Studiosè dicentur primò, si recitentur absque synco-
pa, hoc est, verborum quorundam omissione, qualis foret, si prima verba versiculi jungerentur ultimis commissis intermediis, & hæc synco-
patio, sive vocum omisso, si esset valdè notabilis, peccabitur gravi-
ter, quia fit contra strictum mandatum Concilii in re gravi, quòd si non sit notabilis excessus, erit peccatum veniale. Si autem hoc fieret involuntariè v. g. ex balbutie, consuetudine inolita &c. quæ emendari nequit, nullo modo peccabitur. Recitans cum socio non censetur ea omittere, quæ per socium leguntur, quia audiendo illum, lecta à socio moraliter facit sua. Et hunc recitandi modum Ecclesia permittit, habetque locum

CANONICIS. 13

locum etiam in aliis precibus ex voto aut præcepto recitandis, quia moraliter censetur recitare totum quod ex voto &c. recitare debuerat. Si plures simul recitent, non dicent singuli per ordinem suum versus v. g. primus primum, secundus secundum, &c. sed facto veluti choro alternatim singuli versus recitabuntur, ita enim fert usus Ecclesiæ: nec obstat tamen si inter multos simul recitantes, unus solus sit, qui in priores versus præeat, cæteris alternatim respondentibus: Lectiones poterunt per ordinem dici aut ab uno recitante audiri: eademque est ratio de orationibus, capitulis, responsoriis, quæ socio recitante audiri possunt. *Bonac. disp. 1. q. 5. p. 2. §. 1. Trull. d. 10. n. 17.* &c. Secundò, Si singula verba integrè pronuncientur sine mutatione vel abscissione quarundam syllabarum præsertim ultimarum: Interim absorbendo quasdam syllabas solùm peccabitur venialiter, quia manet substantia precum, ita ut preces ab audiente intelligi possint. Unde recitans cum socio absorbente syllabas satisfacit obligationi suæ: Imò etsi quædam distinctè non

Debent dici sine abscissione quarundam syllabarum, præsertim ultimarum. Quid si fortius absorbent quasdam syllabas.

percipiat, quæ ab altero choro cantantur, aut à socio leguntur, nihil idcirco repetendum erit, quia moraliter loquendo fieri censeatur, quod juxta humanam fragilitatem fieri poterat. Absorbendo syllabas involuntariè v. g. ex congenito aliquo linguæ vitio &c. nullum erit peccatum, vid. *Less. lib. 2 cap. 17. dub. 10. Laym. lib. 4 tr. 1. c. 5. &c.* Valdè optandum hoc loco, ut vel cetera sculpatur in cordibus Ecclesiasticorum aureum illud monitum Synodi Basilcensis *Sess 21. Quò ad majorem erga supremum Numen reverentiam, propriam attentionem ac devotionem, communem astantium adificationem maximè in publico cantu beneficiati vel in Sacris constituti sexio monentur, ut divinum officium dicant prolatione non precipiti, sed distinctâ, non festinanter ac cursim.* Unus solus privatim recitans non tenetur tam clarâ voce legere, ut se ipsum audire possit, quia de hoc nullum exstat præceptum Ecclesiæ, *Laym l.c. &c.* Tertio, Si preces non interrumpantur asque causa, quia sine hac interrumpere continet aliquam irreverentiam, quamvis venialem, nisi

Aureum
monitum
Synodi Ba-
fileensis.

Suntne pri-
vatim reci-
tandæ tam
clare, ut re-
citans se-
ipsum au-
dire possit.
Non sunt
interrum-
pendæ absq;
causa.

nisi interruptio sit valdè brevis, Quid si in-
quia parum pro nihilo reputatur. erruptio
Si causa interrumpendi adsit, ta- esset valdè
meti in medio cursu orationis, brevis.
v.g. Psalmi, aut Lectionis desistas,
vel duret interruptio per unam Aut fieret
aut duas horas, nullo modo pec- in medio
cabitur, nec erit obligatio repe- Lectiois
tendi priora, licet proposueris re- aut Psalmi
petere jam lecta, quia semel reci- ex causa.
tando satisfacisti debitæ obliga-
tioni. Clericus tardiùs ad chorum Quid si
accedens, Horâ jam inchoatâ per- Clericus
gere poterit in reliquis, postmo- jam coeptâ
dum supplendo, quæ omisit: Imò horâ veniat
probabile est, nihil supplendum ad chorum.
esse, si parùm in choro processum
fuerit, quia sicut in auditione Mis-
sæ, ita & hic omissio modici æsti-
mari non solet. Similiter non sunt Aut occu-
supplenda, quæ omittuntur, dum petur re ali-
quis occupatur re aliquâ ad officii quâ ad Of-
celebrationem pertinente v. g. ficii cele-
thurificando, librum parando, &c. brationem
quia totus chorus pro illo sup- pertinente.
plere censetur, undè nec is, qui
choro alternatim respondet orga-
no, non tenetur alternos versus
voce proferre, v. *Laym. l. 6. Nav. Re-*
driq. &c. Quartò, si recitentur ju- Sunt reci-
xta præscriptum Breviarii Romani, tandæ juxta
jussu Pii V. editi. Omnes enim vi præscrip-
ciat,

am Bre-
viarii Ro-
mani.

Quid di-
cerendum de
Capitulis
& Conven-
tibus, qui
200. annis
ante consti-
tutionem
Pii V. alio
Breviario
usi sunt.

Erítne lici-
tum Cleri-
cis prædi-
ctorum Ca-
pitulorum,
&c. priva-
tum uti Ro-
mano Bre-
viario.

cit. Bulla ad Romanum obli-
gantur, exceptis Capitulis, Mo-
nasteriis & Conventibus, qui du-
centis annis ante constitutionem
Pii V. alio Breviario usi sunt, his
tamen permittitur, ut cum con-
sensu Episcopi aut Prælati & ipsius
Capituli suum Breviarium in Ro-
manum commutare possint, vid.
cit. Bull. Quòd si dicta Capitula,
&c. Breviarium Romanum semel
admiserint, non poterunt hoc re-
licto suum antiquum reassumere,
ut rectè notat *Suarez lib. 4. c. II. n. 4.* quia Pontificiæ concessioni,
quâ antiquum ritum retinere per-
mittebantur, renunciâsse censentur.
Cæterùm licèt nonnulli DD. censeant,
Clericos prædictorum Capitulorum aut Conventuum non posse privatim uti Romano, eò quòd quisque suæ Ecclesiæ se conformare debeat, Probabile tamen est, posse eos privatim uti Romano, quia nullum jus hoc vetat, & plurium consuetudo illud approbat. Proinde ne quidem in choro obligabuntur ad Psalmos penitenciales, graduales, Officium defunctorum, &c. quæ notantur in Rubricis generalibus ad finem Breviarii Pii V. Officium tamen

tamen

tamen B. V. in choro recitandum est, ubi consuetudo id obtinet, vid. *Bull. Pij V. Less. &c.* Excipe Officium defunctorum in die animarum, quod ab omnibus etiam extra chorum recitari debet, quâ ratione etiam Litaniam omnium Sanctorum festo S. Marci & diebus Rogationum ab iis, qui publicæ processioni non interfunt, dicendæ erunt, quia utrumque est pars officii hisce diebus. Quamvis *Dian. p. 2. to. 12. resp. 42.* cum aliis id neget, dicatque videri probabile, non adesse obligationem hæc recitandi dictis diebus. Suppositâ autem sententiâ priorè, utpote communi, & magis probabili, satisfaciet suæ obligationi juxta *Gavant. & alios*, qui pridie vesperi post Matutinum & Laudes recitat Officium defunctorum aut Litanias præfatis diebus. Accessorium enim sequitur illud, quod principale est. Principale autem est ipsum Officium divinum, cujus Matutinum & Laudes, cum pridie dici possint, pars ipsis annexa similiter dici poterit, vid. *Gob. tract. 5. cas. 23. sect. 2.*

Qui inculpatè v. g. ex inadvertentia aut necessitate, ut quia aliud

Notanda aliqua circa Officium defunctorum in die animarum ite Litanias festo S. Marci, & diebus rogationum.

Qui citra culpam v. g.

Offi-

ex mera in-
advertentia
mutat Offi-
cium, ad
quid obli-
gabitur.

Quid si cul-
patè &
scienter
mutaretur
Officium.

Officium ad manum non habet,
&c. mutat Officium, dicendo de
feria, cùm de Sancto dicendum
esset, non peccat, nec est obligatus
quidquam repetere, quia implevit
substantiam præcepti, quæ in eo
consistit, ut septem Horæ Cano-
nicæ quotidie dicantur; Ut autem
recitentur hoc vel illo modo v. g.
de feria, dominica, &c. solum
pertinet ad circumstantiam Offi-
cii, quæ non est tanti momenti.
Undè qui etiam culpate, hoc est,
scienter omisso proprio aliud re-
citavit, non tenetur quicquam re-
petere; quamvis scienter mutando
Officium peccet venialiter. Nisi
fortè in fraudem legis Officium
valde longum mutet in aliud val-
de breve v. g. dominicale, in pas-
chale, vid. *Laym. lib. 4. tr. 1. c. 5.*
item, *Sententias damnatas ab Alex.*
VII. n. 34. aut certè frequenter &
perpetuò mutet, quia videtur esse
gravis inordinatio sufficiens ad
peccatum mortale, *Laym l. c.*
contra alios, qui etiam in fre-
quenti mutatione ob supra alla-
tam rationem non nisi venialem
culpam agnoscunt, vid. *Less. lib. 2.*
c. 37. dub. 12. Sylvest. Azor. &c.
contra alios plures docentes qua-
vis

vis mutatione Officii factâ voluntariè peccari graviter, vid. *Tol. lib. 2. c. 13.* interim rectè monet *Less. l. c.* valdè fore laudabile, si totum Officium repetatur, cujus loco aliud per errorem aut sponte recitatum est, vel saltem ea repetantur, quæ ad proprium Officium pertinebant, etsi solùm esset hymnus aut antiphona. Imò advertens suum errorem intra ipsum Officium, ut bene notat *Card. Lugo resp. moral. l. 5 d. 8.* Non continuabit illum, sed reliquas Horas leget conformiter Officio diei currentis. Quintò, Si recitentur tempore à jure vel consuetudine præfixo, idque præcipuè in Officio publico, quamvis si absque scandalo etiam in choro tempus Officii interdum mutaretur, rarò peccabitur graviter, quia hæc temporis circumstantia ad substantiam rei præceptæ non pertinet, vid. *Cajet. verb. Hor. Canon. cap. 4.* In privato autem officio etsi laudabile sit, ut singulæ Horæ suis temporibus & intervallis juxta normam Officii publici dicantur; Ad vitandum tamen peccatum mortale sufficiet illas recitare intra spatium, quod est à medio, hoc est, à

Advertens errorem suum intra ipsum Officium, quid faciet.

Sunt dicenda tempore à jure vel consuetudine præscripto.

duo-

Matutinum
& Laudes
quâ horâ
pridie dici
possint.

Laudibus à
Matutino
sejunctis
estne præ-
mittendum,
Pater
& Ave.

duodecima noctis præcedentis, usque ad medium noctis sequentis, satisfacit enim substantiæ præcepti. Cæterùm consuetudo nunc obtinet, ut Matutinum & Laudes dicantur pridie horâ quartâ post meridiem, quamvis Laudes, si ita lubeat, à Matutino sejungi & in alium diem differri possint. Quibus à Matutinis separatis, non necessario præmittes Pater & Ave, ut quidam volunt, cum nulla de hoc exstet Rubrica, vid. *Less. l. c. Tamb. Gav.* Imò probabile est, ne quidem peccari venialiter ab eo, qui incipit Matutinum & Laudes horâ secundâ post meridiem, quia ex recepta consuetudine licet recitare Matutinum & Laudes quando dies inclinatur ad occasum, quod circa secundam pomeridianam fieri videtur; Hoc enim tempore in diversis Ecclesiis publicæ Vesperæ cum Completorio dici solent: Adeoque censendum est ex mente Ecclesiæ horâ secundâ pomeridianâ diem inclinare ad occasum. Id, quod indicat hymnus Vesperarum in sabbatho: *Iam sol recedit igneus* Item hymnus dominicæ: *Illabitur terrum chaos.* *Beander disp. 4. q. 43.* cum aliis,

aliis, contra Sanch. & alios, qui volunt peccari venialiter. Quamvis & hoc veniale evitari possit accedente justâ causâ, qualis foret, si pridie alicujus festi plures confessiones audiendæ forent ab hora tertia usque ad Vesperam. Multò probabilius non peccabit, qui horâ tertiâ incipiet, etsi nulla adsit causa præsertim hyeme, quâ sol propinquior est occasui. De æstate quævis rationabilis causa, ut major commoditas, &c. excusabit incipientem horâ tertiâ, vid. *Gob. tr. 8. cas. 28. sect. 4.* ob similem causam v. g. majorem devotionem, commoditatem studendi, &c. poterunt Horæ minores usque ad Nonam inclusivè omnes simul manè recitari, imò si justa causa adsit v. g. faciendum iter, aut alia longa occupatio, &c. etiam Vesperæ adjungi possunt pro ut habetur, *c. 1. de celebratione Missarum*, non autem Completorium, nisi major necessitas urgeat, quæ rarò obvenire solet. Vid. *Laym. l. c. cap. 3. Less. &c.* Optimè quidem prædictæ Horæ recitabuntur eâ parte diei, quam hymni earum ind cant, ut Primam jam lucis orto sidere, hoc est,

Horæ minores que tempore recitandæ sint.

est, ad vel paulò post ortum solis,
 Tertiam aliquantulum post or-
 tum solis, Sextam cum sol ad me-
 ridiem vergere incipit, hoc est,
 non diu post recitatam Tertiam,
 Nonam propè aut post prandium,
 cum vesperum appropinquare di-
 cimus, juxta hymnum: *Largire
 lumen vespere, Vesperæ cum Com-
 pletorio: Cum sol recedit igneus.*
 Verùm quia tempus Horarum à
 jure præscriptum ex recepta con-
 suetudine magnam habeat lati-
 tudinem, omni culpâ vacare vi-
 detur, qui Primam cum Tertia re-
 citat duabus vel tribus horis ante
 ortum solis, idque in hyeme,
 quando sol in hisce partibus ori-
 tur post horam octavam, item
 Sextam & Nonam non diu post
 ortum solis v. g. circa horam no-
 nam tempore hyemali: Aut qui
 in æstate Primam, Tertiam, Sex-
 tam, & Nonam duabus vel tri-
 bus horis dicit post ortum solis,
 Vesperas cum Completorio sta-
 tim vel paulò post meridiem, quia
 censetur moderata, & non in-
 consueta temporis immutatio,
 vid. *Laym. l. c. Bonac. de Hor. Can.
 disp. 1. q. 1. p. 3.* Dicere autem
 Vesperas ante meridiem extra
 tempus

tempus quadragesimale vel Matutinum, Primam, &c. post meridiem sine causa erit veniale, quia est immoderata & insolita temporis mutatio. Vesperæ, quæ tempore quadragesimæ ante prandium dicendæ sunt, privatim etiam post prandium dici possunt, quia Rubrica Breviarii non videtur imponere præceptum, v. *NAV.*

Trull. &c. Sextò, Si recitentur Recitandæ sunt ordine, quo ab Ecclesia recitari solent. eo ordine, quo ab Ecclesia recitari solent. Qui citra causam hunc ordinem immutat, dicendo v.g. Primam ante Laudes, vel Laudes ante Matutinum, peccabit venialiter. Quia ordo Horarum extra

chorum est circumstantiâ minoris momenti, undè si ex justa causa Quid si ex justa causa hic ordo inverteretur. aut per inadvertentiam dictus ordo invertatur, v. g. in gratiam amici aut alterius viri gravis invitantis te ad secum dicendas Horas posteriores, aut hæ in choro dicerentur, prioribus à te nondum persolutis, omni culpâ immunis eris. *Tol. l. 2 c. 13.* Septimò,

Si publicè dicendæ sunt, dicantur in Ecclesia, privatim in quovis honesto loco, & distractionibus non exposito, nam citra necessitatem Horæ quo loco privatim dici possint. dicere in tali loco est veniale pro-

pter

pter periculum distractionis, cui te ipsum ultrò exponis; sicut dicere in loco immundo propter irreverentiam, quamvis *Tamb. de Hor. Can. Sanch.* & alii id negent, si præciso contemptu casu vel ex incidente occasione aliqua in loco immundo & humanis necessitatibus deserviente orares. Nam ubi licitum est mente ad Deum suspirare, isthic quoque licitum erit, linguâ & voce eundem invocare. Qui timidior est, aut nimum angitur, ne oret in loco distractionibus exposito, oret quovis loco, quem judicaverit sibi covenientem, quia cum anxietate & scrupulis locus ad orandum non est quærendus. Denique si recitentur eo corporis situ, qui à Rubricis præscribitur. Hætzmen Rubricæ genuflexionem, stationem, &c. præscribentes non obligant ad culpam, maximè in privata recitatione *Bonart. lib. 3 cap. 28 n. 14 Suarez* & alii. Poterit tamen per situm delinqui venialiter, si sub oratione immodesta & minus decens corporis compositio adhibeatur. *Tamb. in decal. l. 2. cap. 5. §. 6.*

Item quo
corporis
situ.